

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Frid. Adolphi Lampe S. S. Theol. Doct. Ej. Et Hist. Eccl.
Professoris Ordinarii, Delineatio Theologiæ Activæ**

Lampe, Friedrich Adolph

Herbornæ Nassaviorvm, 1728

Caput VI. De fructibus Amoris Dei, seu Impietatis fuga, & oppositæ
Pietatis exercitio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-28501

CAPVT SEXTVM.

De fructibus Amoris Dei, seu Impietatis fuga, & opposita Pietatis exercitio.

SUMMARIUM.

- I. Vitium, quod Amor Dei expugnat est IMPIETAS
 §. 1 --- 18. quæ
- A. Definitur 1.
- B. Præcipua ejus species enarrantur 2 --- 18.
- I. PROFANITAS 2 --- 13.
- a. Quatenus dominatur in irrogenitis 2 --- 12.
- a. Describitur 2.
- β. Per partes deducitur 3 --- 11.
- N. Interna 3.
2. Externa 4 --- 11.
- a. Verbis 5 --- 9. quo refertur
- a. Blasphemia 5. 6.
- b. Juramenta impia 7.
- c. Exsecratio 8.
- d. Irreverentia 9.
- b. Factis 10. 11. quo spectat
- a. Apostasia 10.
- b. Magia 11.
- γ. Qualitas ostenditur 12.
- b. Quatenus reliqua sunt in rengenitis 13.
2. SUPERSTITIO 14 --- 18.

a. Deo

a. Quatenus dominatur in irrogenitis 14--17.

a. Definitur 14.

β. Species ejus enumerantur, idololatria
& iconolatria 15, 16.

γ. Fœditas demonstratur 17.

b. Quatenus reliquia sunt in regenitis 18.

II. Virtus opposita est PIETAS 19---92. cujus con-
sideratur

A. Habitus 20---29. qui duas partes comprehen-
dit

1. Pietatem in sensu strictiori 20---23. que

a. Describitur 20---22.

b. Commendatur 23

2. TIMOREM DOMINI 24---29. qui

a. Describitur 24---27.

a. In se 24---26.

β. In oppositione timoris servilis 27.

b. Commendatur 28, 29.

B. Actuositas per CULTUM DEI 30---92
Hujus

1. In genere proponuntur 30, 31.

a. Nomina 30.

b. Divisio 31.

2. Partes speciales pertractantur 32---92.

a. Officia ordinaria 32---87.

a. PRECES 32---56. Earum

1. Definitio datur 32.

2. Attributa enumerantur 33---54.

a. Quoad objectum 33---35.

b. Quoad actum 36---54.

a. Materia precum 36---42.

b. Forma precum 43---54. com-
prehendens

† In-

- † Internam dispositionem 41
 -- 47.
 , Fidem 44.
 ,, Devotionem 45 --- 47.
 †† Externas circumstantias
 48 --- 54.
 3. *Necessitas demonstratur* 55. 56.
 6. MEDITATIO. 57. --- 70. *Hic iterum*
 2. *Definitio datur* 57.
 1. *Classes enumerantur* 58 --- 69.
 a. *Meditationes ordinariae* 58
 --- 68. *sunt*
 a. *Fixae* 58 --- 65.
 † *Per Scripturae Lectionem*
 58 --- 62.
 †† *Per Auditum verbi* 64.
 ††† *Per libros pios* 65.
 b. *Liberae* 66 --- 68.
 b. *Meditationes extraordinariae* 69.
 3. *Momentum indicatur* 70.
 7. COLLOQUIA SANCTA 71.
 8. CANTUS 72.
 e. SACRAMENTA 73 --- 87. *quorum*
 2. *Usus describitur* 73 --- 84.
 a. BAPTISMUS 73 --- 79. *Hic proponuntur officia*
 a. *Eorum* , qui baptizantur
 73 --- 75.
 b. *Parentum* 76 --- 78.
 c. *Susceptorum* 79.

b. SA-

b. SACRA COENA 80--84.

que requirit

a. Officia interna 81--83.

b. Officia externa 84.

γ. *Necessitas demonstratur* 85--87.

b. Officium extraordinarium, JURAMENTUM 88--92.

a. *Quod Deo exhibetur per vota* 88.
--90.

β. *Quod hominibus prestatur* 91. 92.

I.

Ubi *Amor Dei* cor occupat, ibi cum *Odio Dei* omnes pravi habitus expelluntur, quos illud progenuit. Generale nomen, quod hos habitus comprehendit, est *IMPIETAS*, Græcis *Ασεβεια*, quæ apud Hellenistas respondet Hebraico *עַשָׂר* & *עַשָׂב*, & illud vitium voluntatis denotat, quo peccator a vero Dei cultu abhorret, illumque aut directe aut indirecte everit. Directa ac subtilior cultus divini everio fit per *Profanitatem*, indirecta & subtilior per *Superstitionem*.

II. *PROFANITAS* est illud crimen, quod Hebræi appellant *כַּוֵּן* *contemnere Deum* 1. Sam. 11. 30. Mal. 1. 6. & *חָלַל* *profanare nomen ejus*, quod fit a *βεβήλοισ* Hebr. x 11. 16. quando peccator excussa reverentia Deo debita in tales cogitationes, dicta & facta pronus est, quibus honor summa ejus perfectioni debitus proculcatur.

III. *Interne* in cogitationibus radix *Profanitatis* hæret, quando cor *timoris divini* expers est Gen. xx. 11. Luc. xx 11. 40. Id accidit

(1) Ne-

(1) *Negative*, quando Deus procul abest a cogitationibus, neque *curatur*, ut in *notitia* habentur Rom. 1. 28.

(2) *Positive*, quando impii conceptus de Deo aut foventur, aut non oppugnantur. Hinc cogitationes malæ abominationi sunt Jehovæ Prov. xv. 26.

IV. *Externa* Profanitatis indicia itidem sunt vel negativa vel positiva.

(1) *Negative* in illis, qui aut altum de laudibus divinis silentium servant; aut officia ad cultum pertinentia sigillatim *Preces*, *Verbi Lectio-*
nem & Audium Ps. xiv. 4. plane intermittunt; aut tali modo observant, quo perfectiones divi-
næ abnegantur, unde qualiscunque in cultu di-
vino defectus *profanatio nominis ejus* dicitur Levit. xxii. 2. 32. Mal. 1. 12.

(2) *Positive*, committitur *latius* per quamcunque *prevaricationem* contra Deum, *מַעַר*, sive malitiosam proæresin in peccando contra quodcunque præceptum Dei 1. Tim. 1. 9. Nos autem *strictius* hic eam consideramus, quatenus extractur.

(a) Per quæcunque verba impia, quibus *lingua contra Jehovam est* Jes. liii. 9. Ps. lxxiii. 9.

(b) Per quæcunque facta, quæ *elata manu* contra Deum committuntur. Utrunque in antediluvianis conjunctum occurrit Judæ vs. 15.

V. Verba impia profunduntur per *BLASPHEMIAM*, quæ est aut *directa* aut *indirecta*. Directe nomen Dei blasphematur per *talia dicta*, quibus *virtutes atque opera Dei abnegantur*. Exempla occurrunt in Pharaone Exod. v. 2. Rabsake
Jes.

Jes. xxxvi. 20. Idumæis Ezech. xxxv. 14. Nebucadnezare Dan. iii. 15. Huic crimini Deus juste pœnam lapidationis posuit Levit. xxiv. 10. sq.

VI. Summus ejus gradus est *Blasphemia contra Spiritum Sanctum* Matth. xiii. 31. 32. Ejus nomine præcise designatam censemus illam *calumniam Phariseorum*, qua opera Filii Dei per efficaciam Spiritus sancti edita contra conscientiam Diabolo tribuebant, ut Ministerii Christi fructum interciperent. Unde apparet, quamvis idem specie crimen secundum omnes circumstantias nequeat ab aliis committi, proxime tamen cum eo convenire *Pseudo-Prophetis* ac *Seductoribus*, qui doctrinam Christi blasphemant, veluti Pharisei opera Christi blasphemabant, ut ad apostasiam a Christo pelliciant. Quæ proculdubio ratio est, cur Antichristianismi speciale crimen sit *Blasphemia* Dan. vii. 25. 2. Petr. ii. 2. Apoc. xiii. 1. 5. 6. xvi. 9. 11. 21. xvii. 3.

VII. Ad *Blasphemiam* magis *indirectam* alia linguæ peccata contra Deum referri possunt, qualia sunt quæcunque **JURAMENTA IMPIA**, quorum iterum diversæ classes existunt.

(1) *Perjurium* est mendacium qualecunque solenni juramento confirmatum, quo *nomen Domini* per emphasin profanatur Levit. xix. 12. Unde severæ minæ in illud pronunciantur Zach. vii. 4. Mal. iii. 5.

(2) *Juramentum temerarium*, quod laborat

(a) In *materia*, quando quis se obstringit ad rem aut extra facultatem positam, ut Jephtha, aut

aut illicitam Jud. XXI. 1. 1. Sam. XXV. 22. quale
juramentum per se nullum est.

(b) In *forma*, sive quando juratur per creaturas Matth. V. 33. XXIII. 16. Jac. V. 12. sive quando vitium est in personis, per quas & quibus jusjurandum exigitur.

(3) *Dejeratio*, qua absque necessitate res levissimæ aut exsertis jurandi formulis aut asseveratione fortiori roborantur.

VIII. Prope ab hoc crimine distat *EXECRATIO*, quæ sive nomine ipsius Dei, sive aliarum creaturarum, quæ instrumenta judiciorum divinorum esse solent, abutitur, ad malum aut sibi 1. Sam. XIV. 25. 44. aut aliis 2. Sam. XVI. 5. 8. imprecandum. Prius cum *dejeratione* conjunctum est; posterius insignem *malitia* contra proximum ostendit gradum.

IX. Addantur quæcunque *verba*, quæ *irreverentiam* contra Deum manifestant.

(1) Pertinacia in asserendis erroribus contra doctrinam Scripturæ pugnantis, ex quo capite Paulus sese inter blasphemos adnumerat 1. Tim. I. 13. 20. Huc pertinent *profana fabule* 1. Tim. IV. 7. & *profani de rebus inanibus clamores* 1. Tim. VI. 20. 2. Tim. II. 16.

(2) Ignominiosa piorum ex odio pietatis tractatio Jac. III. 9.

(3) Scandalum contra veritatem Evangelicam levi de causa susceptum Rom. II. 24. Tit. II. 5.

(4) Temeraria sanctissimi nominis Dei usurpatio.

(5) Ver-

(5) Verborum Scripturæ Sacræ ad fannos aliosque usus profanos detorsio.

(6) Quæcunque in tractandis per colloquia rebus divinis levitas atque incogitantia.

X. Facta profana cum verbis junguntur per APOSTASIAM seu *defectionem a professione veritatis*. Hujus rei erant, qui inter Judæos vestigia Esavi premebant, unico edulio jus suum primogeniti vendentis Hebr. XII. 16.

(1) *Crassius* istud fit per publicam fidei abnegationem Hebr. VI. 4. 2. Thess. II. 3.

(2) *Subtilius*, tum per *dissimulationem* veritatis, ubi illa asseri debebat, tum per rituum quorundam idololatricorum *simulationem*, ad quam perfidiam excusandam nequicquam exemplum Naamanis 2. Reg. v. 18. producitur, quoniam quomodocunque dictum hoc interpretemur, semper supponitur, Naamanem agnovisse peccatum in illo facto, cujus *condonationem* petit.

XI. Atrocius est crimen MAGIÆ, quæ plenius intellecta designat *defectionem a vero Deo ad Diabolum*, ut per ejus auxilium concupiscentia mala impleatur. Hoc perpetratur

(1) Magis directe

(a) Immediate per pactum cum Diabolo, quale supponitur esse in *Pythonibus*, *Engastrimythis*, *Incantatoribus* Deut. XVIII. 11. 12. Lev. XX. 27. sive fraude impia deludentibus, sive veris; quod licet possit esse *imaginarium*, omnem tamen atrocitatem exsuperat.

(b) Mediate per consultationem talium Jes. VIII. 19.

Q

(2) Sed

(2) Sed & sunt species quædam *Magia*, quæ itidem verbum Dei prohibet, licet directe nulla communio cum *Diabolo* intercedat. Huc referuntur licet varia *divinationum* genera, quæ *μαγείας* nomine comprehenduntur Act. XIX. 19. Talia sunt *Astrologia* & quæcunque *auguria*, nec non *artes Kabbalisticæ*, quamvis illæ a *Magia* crassiori plane excusari nequeant, quæ omnia itidem Deut. XVIII. 10. damnantur.

XII. Quam horrendum crimen sit *Profanitas*, inde liquet.

(1) Quoniam odii contra Deum maxime immanis species est, ex qua cognoscere licet, ad quem malitiæ gradum peccator sibi relictus enitetur.

(2) Quoniam actiones, quas illa sub se comprehendit, partim inter peccata irremissibilia adnumerantur, partim propius, quam aliæ, ad illa appropinquant.

XIII. Facile ergo intelligitur, quod Vitium hoc præ aliis a Statu gratiæ sit alienum. Nihilominus aliquando ipsi regeniti periculi omnis ab eo non sunt expertes.

(1) Quando ante Conversionem ex prava consuetudine *dejerationibus*, *abusibusve nominis divini* ita adfueti sunt, ut nisi ad verba sua, præsertim affectibus quibusdam incitati, debite attendant, facile incogitantibus talia excidire possint, quibus scandalum causantur.

(2) Quando commercia cum hominibus profanis lucri causa nimium colunt, neque serio illos corripiendo ostendunt, quantopere omnem profanitatis speciem detestentur. Quod eo minus.

nus excusari potest, quoniam a liberis genuinis illi tolerari nequeunt, qui parentes eorum despectui habent, aut convitiis proscindunt.

XIV. SUPERSTITIO, *δεισιδαιμονία*, est vitium, quo Deus ex mero timore servili tali cultus genere afficitur, qui perfectionibus & verbo ejus repugnat. Distingui autem potest vel *crassior*, vel *subtilior*.

XV. Crassior Superstitio involvit

(1) *Idololatriam* seu Polytheismum gentium, quæ serviebant illis, qui natura non erant Dii Gal. IV. 8. Act. XIV. 15. XVII. 29.

(2) *Iconolatriam*, in quam olim Judæi admodum proni erant contra præcepta Exod. XX. 4. 5. Deut. IV. 15. 20.

XVI. Subtiliora Superstitionis peccata possunt considerari vel ut *Idololatria*, vel ut *Iconolatria* subtilior.

(1) *Idololatria subtilior* in sacris attribuitur illis, qui inter Deum & mundum cor quasi dividunt, per *Dipsychiam* Lib. I. cap. VIII. §. 29. sq. Ex hoc capite ut idololatria consideratur

(a) Concupiscentia oculorum Col. III. 5. Eph. V. 5.

(b) Concupiscentia carnis Phil. III. 19.

(c) Fastus vitæ Hab. I. 11. 16. quo quidam impleti sibi ipsis ausi sunt divinos honores tribuere Dan. IV. 27. Act. XII. 22. 23.

(2) *Iconolatria subtilior* comprehendit

(a) *εθελοθησικείαν* Col. II. 23. tam illam, quæ solis mandatis hominum nititur Matth. XV. 6. 9. quam illam, quæ mandata divina in sensum carnalem detorquet Col. II. 21.

Q 2

(b) Quem-

(b) Quemcunque cultum mere externum Pl
L. 8—13. Jes. I. 11—15. Jerem. VI. 20.

XVII. Hujus Vitii turpitude quamvis non ex
æquet, ut quidam tentarunt defendere, noxam
Atheismi, in se tamen summa est. Quod de
monstrari potest

(1) Quia causæ primæ Superstitionis sunt
ignorantia Act. XVII. 23. & *timor servilis*.

(2) Ex quo sequitur, quod *odium Dei* in eo
contineatur, quod cum eo alternat Exod. XX. 5.

(a) Quem enim ut durum Dominum timemus,
illum non amamus. Unde iconolatræ in eodem
loco *amantibus Deum* opponuntur.

(b) Accedit variarum perfectionum in Deo ac
præcipuæ spiritualitatis, sanctitatisque ejus abne-
gatio, honorisque ejus in creaturas collatio, qua
propter ut spiritualis *scortatio* consideratur Jes.
LVII. 7. 8. Jer. III. 6. 9. &c.

(3) Fœdissimos habet effectus;

(a) Quia sub prætextu religionis atrocissima sæpe
crimina tegit, quæ inter est dominandi in con-
scientias libido, & Spiritus persecutionis, qui
homines in belluas transmutat Joh. XVI. 2.

(b) Quia, qui cultu externo superstitione
Deum placare quærit, justitiæ propriæ imagina-
tione inflatus est.

(c) Idem de interno cultu & frænandis malis
concupiscentiis non erit sollicitus.

(d) Unde pertinacia summa in præconcepta
de falso cultu opinione nascetur, & superstitione
æque martyres suos enumerabit ac vera religio.

(4) Quare gravissimas Deus minas singulis
superstitionis generibus intentat Exod. XX. 5. &
sigil-

figillatim crassiori Deut. IV. 23--26. subtiliori
Jes. XXIX. 13. 14. Amos V. 20--23. utrique Deut.
XXX. 18--20.

XVIII. Longissime ergo ab hoc crimine se de-
bent separare credentes, & cavere:

(1) Ne ipsi in creaturis nimium confidentes
subtilioris *idololatriæ* rei evadant 1. Joh. V. 21.

(2) Ne in externis officiis cultus divini plus
diligentiæ impendant, quam in occulta cum
Deo communione promovenda.

(3) Ne ritibus quibusdam, v. gr. distinctioni
dierum, similibusque nimis scrupulose inhæ-
rentes libertati N. T. præjudicent. Gal. IV. 9.
10. 11.

(4) Ne in partibus quibusdam cultis divini
negligentius versantes videantur verum de ma-
jestate summa Dei sensum exuisse. Id figilla-
tim fit per quemcunque *teporum*, qui in pre-
cando, audiendo, legendo, Sacramentis uten-
do obrepat.

XIX. Contrarios plane effectus producit *A-*
mor Dei genuinus, qui communi phrasi per
SANCTIFICATIONEM *nominis* ejus designatur
sive *habitu* ipsum, sive *actuositatem* inde pro-
fluentem consideremus. *Habitu* per Amorem
Dei productum Scriptura appellat *Pietatem* &
Timorem Domini, nominibus ferme synonymis &
quæ sæpe unum alterum involvunt, nisi quod
illud pressius exprimat studium Deo placendi,
hoc simul denotet sollicitudinem in cavendis im-
pedimentis. *Actuositas* autem, quæ ex hoc ha-
bitu proficiscitur, omnia officia *Cultus divini*
comprehendit.

Q3

XX. PIE-

XX. PIETAS *Ευσεβεία*, vox respiciens ad tale amoris genus, quod superiori debetur, designat illum habitum a Spiritu sancto in credentibus productum, quo ad cultum Deo placentem ei ferendum sincero desiderio propensi sunt, atque in eo affectu se exercere querunt.

XXI. Supponit ergo Pietas, ut Deus tanquam objectum, quod sibi proposuit, rite cognoscatur. Unde totum Evangelium est *mysterium Pietatis*. 1. Tim. III. 16. 1. Tim. VI. 3. Tit. I. 1. Sigillatim Pius Deum, ut dignum cultus objectum, considerat, atque in illis perfectionibus divinis est defixus, quibus ad honorem Deo dandum maxime obstringitur, & ex quibus colligere potest, quomodo cultus Deo placens sit instituendus.

XXII. Circa hoc objectum Pius ita versatur

(1) Ut nonnisi convenientes summæ perfectioni cogitationes de Deo & cultu ejus formare sustineat.

(2) Ut intimo sensu tantæ præcellentiæ impletus esse contendat, propter quam Deum maximi æstumat, in eo deliciatur, atque ad honorem Deo dandum, & sensum hunc pro virili quacunque occasione suppetente declarandum paratus est.

(3) Ut quam maxime tum, quum in officiis cultus divini occupatus est, hujus excellentiæ divinæ impletus sit agnitione Eccl. IV. 13. quod solet alias *devotio* appellari.

XXIII. Impense illam virtutem Scriptura commendat. Nam

(1) In catena virtutum ab una parte intime cum

cum *Amore & Fide* cohæret 1. Tim. vi. 11. & ab altera parte reliquarum specialium qualiumcunque *radix* est, quas sinu suo amplectitur 2. Petr. I. 3. III. 11. unde ad *omnia utilis* 1. Tim. iv. 8.

(2) Sed & quando in se consideratur:

(a) Maxime immediate præ aliis honorem Deo debitum offert.

(b) Remunerationem amplissimam hujus & futuræ vitæ expectandum habet 1. Tim. iv. 8.

(c) In emphasi convenit Oeconomix N. T. ubi Deus se tanquam *σεβασὸν* efficacissime revelavit. Apoc. iv. 11. v. 9. xv. 4.

XXIV. TIMOR DOMINI, יראת יהוה, seu יראת אלהים figurata quidem, sed tamen frequentissima in sacris phrasibus est, ad designandum *internum animi in cultu divino rite occupati habitum*, quo regentis persuasus de *arctissimis relationis sue ad Deum sanctissimum aequae ac benignissimum vinculis*, deque sua *summa in vitium proclivitate*, sollicita cura dstringitur, ne qualibuscunque peccatis reverentiam Deo debitam obscurantibus Deum sibi placatum denuo offendat.

XXV. Objectum ergo hujus Timoris duplex est.

(1) A parte Dei supponitur agnitio tum perfectionum relationumque ejus ad populum suum in genere consideratarum; tum sigillatim immensæ ejus Gratix, paternique amoris, cujus vel minima læsio & neglectus turpissimum ingritudinis cauterium inurit. Exemplum est in Josepho Gen. xxxix. 9. Prius supponunt loca, in quibus generatim *Timor Dei*; posterius loca, in quibus pressius *Timor Jehovæ & nominis ejus* com-

memoratur. Hinc qua *Pater*, objectum est *timoris* Ps. ciii. 13. Mal. i. 6. quem quo magis *amabilem* credentes deprehendunt, eo magis *amandum* censent Ps. xxxiii. 18. cxxx. 4. Jerem. xxxii. 39. 40. Mal. iii. 16.

(2) Accedit a parte *fidelium* experientia imbecillitatis carnis inter tot tentationes, quibus sunt expositi; unde in presentissimo semper periculo declinandi a via recta, Deumque offendendi versantur, nisi per gratiam Dei sustentati vires ad placendum Deo acceptas cum singulari sollicitudine impendant. Ex hoc capite censemus, quod *Tremor* quandoque cum *Timore* conjungi solet Ps. ii. 11. Jes. viii. 13. Phil. ii. 12.

XXVI. In exercitio *Timoris Jehovæ* concurrunt diversæ actiones.

(1) Attenta *Gloriæ divinæ* consideratio, quatenus sive per *Verbum Domini*, sive per *Vias* ejus innotescit. Utrumque *Timor Jehovæ* novum identidem pabulum accipit.

(a) Ex *Verbo*, quia in eo *Gloria* hæc delineatur. Hinc dicitur *Timor propter verbum ejus* Jes. lvi. 3.

(b) Ex *Vias* Dei, quia per illas demonstratur. Hinc *Timorem* renovant tam *judicia divina* Deut. xvii. 12. 13. 1. Chron. xiii. 10. 12. Ps. cx. 120. quam *beneficia nova* 1. Sam. xii. 18. Jerem. v. 24.

(2) Alta ac perpetua *omnipræsentia divinæ* meditatio, quæ est *Timor a facie Dei* Eccl. i. 11. 14. viii. 11.

(3) Accurata *Legis divinæ* secundum omnes *ejus*

ejus partes observatio, quæ præsertim in præceptis gravioribus, ut effectus Timoris Jehovæ consideratur Gen. XXI. 12. XLII. 18. Levit. XIX. 32. Ps CXII. 1. 5. 9.

(4) Sollicita cujuscunque peccati Deo displicentis, quantumvis minimi, fuga, quæ etiam involvit seriam relapsionem, quando Deus improvide denuo læsus est Job. XXV III. 28. Prov. VIII. 13. XIV. 27. XVI. 6. Nehem. V. 15.

XXVII. Facile ergo hic *Timor* distinguitur a *Timore servili* Cap. IV. §. 2. sq. descriptio. Hic enim

(a) Nec Deum ut Patrem considerat, quoniam quicumque irrogenitus nihil nisi iram divinam expectare potest.

(b) Nec propriam perversitatem reformidat, ad cujus agnitionem peccator non contremiscit.

(c) Nec in Verbo Dei Timoris veri incitamenta, sed tantum solaminis falsi prætextus querit.

(d) Nec ex Beneficiorum divinorum magnitudine, sed tantum ex Judiciorum ejus imminente periculo excitatur.

(e) Nec a minimis, sed tantum a majoribus peccatis caver, quæ magis conscientiam perturbant.

(f) Nec pro scopo honorem Dei, sed tantum gehennæ evitacionem habet.

XXVIII. Maximum Timoris genuini in *catena* Virtutum Christianarum *momentum* inde apparet, quoniam sæpe in sensu adeo generali occurrit, ut omnia postulata fœderis gratiæ sub se compre-

Q

hendat

hendat Eccl. xii. 15. Deut. v. 29. unde generalis
fœderatorum Dei nomen est, ut *Timentes Jeho-*
vam passim appellantur. Et summo cum jure.

(1) *Timor* hic sepes est *Pietatis*. Neque enim
Deum rite fidelis honorare potest, nisi contra
cordis sui in vitia, quæ gloriam Dei obscurant,
proclivitatem hoc *timore* se muniat.

(2) *Amoris* Dei fructus est. Quo magis enim
Filius Patrem diligit, eo magis offensam ejus ti-
mebit.

(3) *Fidem* ac *Spem* supponit. Dum enim re-
genitus *timet*, ne *ingratus* sit, agnoscit Benefi-
ciorum magnitudinem, quæ per communionem
cum Deo in Christo partim possidet, partim ex-
spectat.

(4) Ad omnium præceptorum Dei observa-
tionem exstimulat Deut. vi. 1. 2. v. 35. 2. Cor.
vii. 1.

XXIX. Et certe pretiosum hic *Timor* animæ
fidelis ornamentum est,

(1) In genere propter officii æquitatem Jer.
x. 6. 7. Nam nullum magis respondet humili a
Deo dependentiæ, in qua fœderati sunt consti-
tuti.

(2) Porro *frenum aureum* est, quo domantur
affectus, qui pacem cum Deo turbare possunt
Prov. xxviii. 14.

(3) Speciatim autem incumbit fidelibus N. T.
quibus hæc qualitas appropriatur ut conditio, a
qua omnium reliquorum Bonorum collatio su-
spenditur Ps. xxv. 12. sq. xxxiv. 8. 10. ciii.
11. Malach. iv. 1. &c. Nam

(a) In N. T. sublatum est, quicquid *Timorem*
filia-

filialem impedire, eique formam quandam Metus servilis induere poterat, *Spiritus servitutis* Rom. VIII. 15. *Timor Legis, Mortis, Patrum carnis* Luc. I. 74. Hebr. II. 15.

(b) Major Bonorum splendor & cumulus sollicitudinem in eorum custodia auget.

XXX. CULTUS DEI ex hoc habitu oriens variis nominibus insignitur. Frequentissime audit עבודה δαλεία, *Servitus*, qua ex speciali obstrictione imperata efficiuntur. Respondet etiam Hebraicæ voci Græcorum Λειτουργία, Θεοσκεία, & præcipue Λατρεία, quod synonymum esse τῷ Δαλεία cum ratione dubitari nequit. Specialiorem notionem habent verba שרת, ministrare, השתחוה, προσκυνεῖν, adorare, קרא, προσκαλεῖν, vocare, invocare, genuflectere &c. quæ tamen sæpe per Synecdochen pro toto Cultu Dei ponuntur.

XXXI. In sensu sane latissimo Cultus Dei plurima involvit officia, eaque tum ordinaria tum extraordinaria. Inter ordinaria Officia referimus, tam quæ privatim æque ac publice incumbunt, *Preces, Sanctas Meditationes, Colloquia de rebus divinis, Cantum*, quam quæ magis ad publicum cultum sunt restricta, *Usus scilicet Sacramentorum*. Ad Officia extraordinaria Cultus divini spectant quæcunque *Juramenta* sive ad Deum per *Vota*, sive ad homines in *Judicio* directa.

XXXII. PRÆCUM diversa nomina emphatica stylus sacer habet. Primaria sunt תפלה, quod respondet Græco προσευχή, solumque precibus ad Deum directis proprium est, & תחנון, pro quo LXX. frequenter habent δέσσις. Prius magis filialem pariter sicut. posterius humilem timorem precantis respi-

respicit. Specialiora sunt שאלה , רנה , רנה
 rogatio , vociferatio , clamor ; & in N. T. ἱκετηρία
 supplicatio , ἐντευξις precatio. Partes quasdam pre-
 cum exprimunt αἴτημα petitio , נדר , εὐχή , νοή-
 ῃת , ὁμολογία confessio , ברכה , εὐλογία , εὐχα-
 ρισία , Benedictio , gratiarum actio: Sub his nomi-
 bus Scriptura commendat Sanctam illam animam
 delis a Spiritu sancto impulsa occupationem , qua De-
 Triuno in Christo desideria sua rite exponit , sive illa
 ad Deum pro obtentis beneficiis glorificandum , sive ad
 beneficiorum novorum impetrationem sint directa.

XXXIII. Objectum Precum est solus Deus Psal-
 l. 15. Apoc. xiv. 7. Nam preces sunt potissima
 pars cultus religiosi , qui nemini nisi soli Deo de-
 betur Jes. xlii. 8. Jerem. xvii. 13. Matth. iv.
 10. Et sigillatim ei hæc gloria vindicatur , quod
 exaudiat orationem Ps. xxxix. 18. lxxv. 3. quoni-
 am solus eas perfectiones possidet , quæ ad exau-
 diendum requiruntur. Quare ne quidem cum il-
 lis facere possumus , qui humanitatem Christi in ab-
 tracto consideratam inter objecta adorationis nu-
 merant.

XXXIV. Pressius autem Deus precanti confi-
 derari debet secundum illam Gloriam , quam in
 opere Redemptionis manifestavit. Huc pertinet

(1) Ut precanti illæ virtutes divinæ potissi-
 mum obversentur , quarum vinculum in illo o-
 pere est demonstratum. Illæ sunt hinc summa
 Dei majestas , sanctitas , & justitia ; inde ejusdem
 omnissufficientia , misericordia & veracitas. 1. Reg.
 viii. 23. Dan. ix. 4. Eo præcipue spectavit ty-
 pus columnæ nubis & ignis.

(2) Ut Deus spectetur tanquam Triunus , id
 quod

quod sequitur ex argumentis, quibus singulis personis divinis adorationis honor vindicatur.

XXXV. Duplici autem modo singulæ personæ SS. Trinitatis a precante debent considerari.

(1) Quatenus propter essentiæ divinæ unitatem, non solum *aqualis*, sed etiam *unus* idemque honor omnibus ac singulis personis datur.

(2) Quatenus propter Oeconomiam gratiæ fideles relate ad opus justificationis preces suas Patri offerunt Ephes. 111. 14. 15. *in nomine Filii* Joh. xv 1. 23. 24. & *per efficaciam Spiritus sancti* Rom. vi 11. 26. Gal. 1v. 6.

XXXVI. *Materia Precum* dividi potest tum secundum *personas*, pro quibus, tum secundum *res*, quas oramus. Quoad *personas* aut pro nobis aut pro aliis intercedimus. Quoad *res* aut *gratias* agimus pro beneficiis acceptis, aut nova *expetimus* 1. Tim. 11. 1. Phil. 1v. 6. Col. 1v. 2.

XXXVII. Primum, in quod desideria ferri debent, est *glorificatio nominis divini* propter beneficia accepta, quod EUCCHARISTIA dicitur. Hanc requirunt quæcunque Bona accepta Psal. c 111. 2. Ephes. v. 20. 1. Thess. v. 18. potissimum spiritalia Eph. 1. 3. Col. 1. 12. verumtamen & corporalia Ps. cv 11. Rom. xiv. 6. 1. Tim. 1v. 3. Involvit autem legitima Gratiarum actio

(1) Agnitionem magnitudinis beneficiorum collata nostra indignitate 2. Sam. v 11. 17. seq. Genes. xxx 11. 10.

(2) Eorundem commemorationem conjunctam cum virtutum Dei enarratione Ps. xxv 1. 6. 7. Lxx 1. 23. 24.

(3) Ne-

(3) Novam sui ipsius in hostiam gratitudinis oblationem Rom. xii. 1.

XXXVIII. PETITIO novorum beneficiorum extendit se ad omnia, quibus indigemus Phil. iv. 6. & quæ Deus vult dare 1. Joh. v. 14. Sic excluduntur miracula, & quæcunque Deus non promittit. Involvuntur autem beneficia tam *spiritualia* quam *corporalia*. Circa utramque classem & *deprecatio* & *precatio* distingui potest.

XXXIX. Beneficiorum *spiritualium* respectu

(1) *Deprecari* debemus peccati culpam, absque quo nulla exauditionis spes est Jes. lix. 1. 2.

(2) *Precari* debemus opposita bona, idque tum ad *sanctificationem* Eph. iii. 14. sq. Col. i. 9. Hebr. xiii. 21; tum ad *consolationem* pertinentia 2. Thess. ii. 16. 17. magis tamen priora, quia maxime directe voluntati divinæ congruunt.

XL. Sed & *beneficia corporalia* petere debemus, sive calamitates & judicia temporalia *deprecando*, sive illa, quæ ad sustentationem corporis pertinent, *precando*.

(1) Mandatum hujusmodi petitionum occurrit 1. Tim. ii. 2. 3. Matth. xxiv. 20. Jac. v. 16--18.

(2) Deus corporalia Bona promittit & largitur Matth. vi. 26. 33. 1. Tim. vi. 17.

(3) Adsunt exempla Sanctorum non solum frequentia ante Christum, sed etiam sub N. T. Act. xii. 5. Jac. v. 16. 2. Cor. ix. 10.

(4) Ad Dei Gloriam spectat, illum considerare, ut vitæ ipsius omniumque ejus mediorum Fontem.

(5) Ipsa Bona corporis sunt media subordinata

nata promovendæ Gloriæ Dei & nostræ proximi-
que salutis.

XLI. In modo tamen petitionis beneficiorum
indole sua adeo differentium discrimen debet ob-
servari.

(1) *Bona corporis in ordine* legitimo desideranda
sunt.

(a) Non ut *Finis*, sed ut *Media*, adeoque &
post *Bona spiritualia*, & propter illa.

(b) Non in mensura major, sed quantum *suf-
ficiat* ad Finem. Superflua ne quidem *velle* licet 1.
Tim. v. 9.

(2) *Conditionate*, si ita cum Beneplacito Dei
conveniat, & nobis ad Finem sublimiorem inter-
vire possit. Quæ conditio non solum in petiti-
one *Bonorum* hujus vitæ, sed etiam *vitæ* ipsius pro
fundamento semper ponenda erit.

XLII. Eodem tramite progrediendum est IN-
TERCESSIONE pro aliis, quæ pro quibusvis ho-
minibus injuncta est 1. Tim. II. 1. Divæ enim a
Spiritu Christi in hostes Dei & Ecclesiæ pronun-
ciatæ in exemplum non sunt propositæ. Neque
1 Joh. v. 16. intercessio quoad certas *personas*, sed
quoad certum *peccatum*, vetatur. Cæterum &
partes & *gradus Intercessionis* distingui possunt.
Gradus ex indole diversarum relationum, quas ad
diversas personas, alias aliis propinquiores,
habemus, fluunt. Ad *partes intercessionis* refe-
rimus

(1) *Gratiarum actionem* pro beneficiis, præ-
cipue spiritualibus, quæ Deus aliis indulsit
Rom. 1. 8. Ephes. 1. 15. 16. 1. Thessal.
11. 13.

(2) *Pe-*

(2) *Petitionem* & *apprecationem* Bonorum spiritualium Ephes. III. 14. sq. Col. 1v. 2. quam corporalium Actor. xii. 5. 11. xv. 40. Jac. v. 16.

XLIII. Ad *formam* Precum ante omnia pertinet *Interna precantis dispositio*, per *suffitum* in cultu umbratili olim egregie adumbrata. In hac supponitur, quod *precans* sit vere *reginitus*, ut per *Spiritum sanctum* orare possit Jud. vi. 20. Eph. v. 18. Quamvis enim & *irreginitus* ad precandum sit obligatus Lib. 11. Cap. 1. §. 34. in solos tamen reginitos cadunt *requisita*, quæ preces coram Deo acceptas reddere, & ad duo capita, nempe *Fiduciam* & *Timorem filialem*, referri possunt. Illam *Bonitatis*, hanc *Majestatis* & *Sanctitatis* divinae sensus gignit Psalm. v. 8. Illa *Fidei*, hæc *Devotionis* exercitium involvit. Posterius magis erit in *Spiritu*, prius in *Veritate* adorare Joh. 1v. 23.

XLIV. Primarium requisitum *Fides* est Matth. xvii. 20. xxi. Jac. 1. 6. In Fide autem oratur

(1) Quando justitia Christi apprehenditur ut *caussa meritoria* non solum juris ad Deum accedendi, sed etiam omnium Bonorum, quæ Filius Dei sanguine suo acquisivit & interpellatione pro fidelibus a Patre postulat. Sic oratur *in nomine Jesu* Joh. xvi.

(2) Quando oratur *secundum voluntatem Dei* 1. Joh. v. 14, non solum respectu dispositionis in *orante*, sed etiam *rei ipsius*, de qua ex verbo Dei constare debet, quod Deus illam dare velit. Sic *precans* innititur illis promissis, quæ Deus dedit, per

per ἐπερώτημα ἡ ἀγαθῆς συνειδήσεως sive *restipulationem bona conscientia* 1. Petr. 111. 21. Pf xxvii. 8. 2. Sam. vii. 25 -- 29.

(3) Quando contenditur, ut *parrhesia Fidei* magis confortata excitetur & exerceatur Hebr. iv. 16. x. 22.

XLV. Accedere debet *Devotio*, sive *Adoratio in Spiritu*, quæ involvit *Humilitatem, Providentiam & Amoris Sinceritatem*. *Humilitas* in precibus exercetur

(1) Quando Majestas Dei, qui invocatur, cum orantis indignitate confertur Gen. xviii. 27.

(2) Quando ex agnitione impotentia ad precandum auxilium Spiritus sancti imploratur.

(3) Quando Sipientia divina permittitur, quantum, quomodo, & quam cito dare velit.

XLVI. Ad *Prudentiam* precantis referimus

(1) *Preparationem* Job. xi. 33. Psal. lvii. 8. tum per pias *meditationes*, tum præcipue per *Scrutinium* status, in quo versamur, ut inde constat, quid ei conveniat, ut orando proponamus Eccles. v. 1.

(2) *Attentionem* tum ad verba, tum ad alias orationis circumstantias, ne quid in illis occurrat Deo displicens. Ad illam *attentionem* promovendam requiritur

(a) *Avocatio* cogitationum ab omnibus objectis alienis, quæ devotionem distrahunt.

(b) *Vigilantia* tam animi, quam corporis Luc. xx 1. 36. Col. iv. 2. 1. Petr. iv. 7.

(3) *Expectationem* patientem exauditionis Pf. lxxxv. 9. Mich. vii. 7.

R

XLVII.

XLVII. *Sinceritas amoris est ignis suffitum facrum incendens. In illa concurrunt.*

(1) Omnium impurarum cupiditatum ac moliminum ejectio Jac. iv. 2. 3. Ps. LXVI. 18. Job. VIII. 6.

(2) Ut scopus precantis sit *purus* Jac. iv. 8. 1. Timoth. II. 22. nempe *gloria Dei* Levit. x. 3. Unde prima petitio est, ut *Sanctificetur nomen eius.*

(3) Desiderium secundum boni valorem intentum Deut. iv. 29. Ps. XXXVIII. 10.

(4) Fervor Ps. CXLV. 18. Jac. v. 16. exemplo Christi Luc. XXII. 44. & Ecclesiae Act. XII. 5. quod dicitur *clamare & pulsare.*

(5) Conjunctio Precum cum mediorum usu Ps. XXVII. 4. Prov. II. 3. 4. 5.

XLVIII. Alterum, quod ad *formam* Precum spectat, est externarum *Circumstantiarum Sanctum moderamen.* Ea fini distinguendum inter *Preces ejaculatorias & largiores.* Ad priores pertinent quaecunque subitaneae mentis ad Deum elevationes in variis occasionibus Nehem. II. 4. eaque expressae, sive per *σεναγμὸς suspiria* Psalm. VI. 7. XXXVIII. 10. sive paucis verbis Actor. VII. 59. Luc. XXIII. 46. quae aliquando sunt *ἀλαλητὰ οὐρον prolata* Rom VIII. 26. *Largiores* tamen Preces permittente temporis spatio ac corporis constitutione debent fundi, ubi peculiares regulas circumstantiae *verborum, gestuum, temporum, locorum* requirunt; circa quas tamen major libertas obtinet, quando soli, quam ubi cum aliis oramus.

XLIX. Quoad *verba*, qui soli orant, tacite ea proferre possunt, ut Hanna 1. Sam. 1. 13. quin aliquando debent, ne *hypocrita* videaris Matth. vi. 5. Sunt autem illa aut *Formulis adstricta*, aut *libera*.

L. *Formule* sunt aut *divine* aut *humane*.

(1) *Divinas* inter eminet *Oratio Dominica*, cuius usus, uti *permisus*, ita singularem prudentiam requirit.

(2) Quod concernit *Formulas humanas*,

(a) Quædam sunt *necessarie*, quando cum aliis oramus, quos nostris verbis adstringimus, unde & secundum eorum conditionem debent esse formatae 1. Cor. xiv. 16.

(b) Quædam sunt *utiles*, quando illas legimus, ut per eas precibus prudenter formandis adfuescamus.

(c) Quædam *connivendo* sunt permittendæ propter imbecillitatem hominum & Spiritus precum defectum.

LI. In *libera verborum formatione*

(1) Cavenda est βατολογία & πολυλογία Matth. vi. 7. 8. quibus nominibus dissuadetur tum inanis eorundem verborum *repetitio* 1. Reg. VIII. 26. tum verborum grande sonantium *accumulatio*.

(2) Commendatum sit, ut adhibeantur

(a) *Verba emphatica* & aptissima, qualia sunt potissimum, quæ Scriptura Sacra suppeditat.

(b) Ut *ordine* decenti collocentur, qui insigne attentionis & zeli in Precibus adminiculum est. Ad hunc ordinem præcipue pertinet, ut sæpe Preces fidelium habeant instar *renovationis Fœderis*

deris cum Deo, seu *Confessionis*, ὁμολογίας Fidei dei, qua

(α) Confitemur *beneficia* divina ad ejus gloriam.

(β) Confitemur nostra *peccata* ad nostram humiliationem.

(γ) Confitemur *confugium Fidei* ad Christum, cum novo voto & proposito ei adhærendi conjunctum.

(δ) Confitemur nostram *impotentiam*, in voto solvendo, roburque Filii apprehendimus, & gratiam Sp. S. imploramus.

LII. *Gestus* pro re nata varius a precantibus est adhibitus. Sedentes, stantes, ambulantes, se incurvantes, genua flectentes, humi procumbentes, oculis aut in cælum sublatis aut submissis, manibus extensis, complicatisve, orasse Sanctos deprehendimus. Cum tamen aliquos gestus adhibuerint, imitari eos pro re nata debemus.

(1) Abstinendum a gestibus aut *affectedis* Matth. vi. 16. aut *superstitiosis*, qualis aliquando fuit conversio ad orientem, aut *devotionem impediens*, qui sive corpus fatigant, sive somnolentiam promovent.

(2) Tales gestus usurpandi, qui restantur de *reverentia* erga Deum & *humiliatione* interna cordis.

LIII. Tempus *precibus ejaculatoriis* non est fixum, per quas *omni tempore* orandum Luc. xviii. 1. & *indefinenter* 1. Theff. v. 18. Verum uberioribus vacare fideles debent, non solum, quas cum aliis *mane, vespere & ad mensam* fundunt,

dunt, sed etiam per quas privatim communio-
nem cum Deo exercent. Hic monemus

(1) Ne libertas Christiana constringatur su-
perstitioso temporis selectu, uti per *Horas Cano-
nicas* in Papatu fit.

(2) Ut separetur tempus, in quo & corpus
est idoneum & minora impedimenta adsunt.
Noctis silentia hic Dominus amavit Luc. vi. 12.

(3) Ut fixum semel tempus tam præstanti
negotio fideliter servantes neque parce impenda-
mus, neque facile per negotia mundana nobis
eripi patiamur.

LIV. *Locus* in V. T. erat Sanctuarium, quod
aut adeundum Luc. xviii. 10. aut saltem facies
eo convertenda erat 1. Reg. viii. 29. 44. Dan.
vi. 11. Hanc loci differentiam ratio N. T. su-
stulit Jerem. iii. 11. Act. vii. 48. 49. Joh. iv. 21.
1. Tim. ii. 8. In Precibus autem, quas seorsim
fundimus, præprimis commendata esse debet
solitudo Matth. vi. 1. quam ipse Servator quæsit
Matth. xv. 23. 1x. 18.

LV. *Necessitatem* officii Precum, quam qui-
dam ratiunculis nauci extenuare nequicquam ad-
nituntur, relatio earum arctissima ad Vitam spi-
ritualem ostendit. Sunt enim *homini interno*,
quod *respiratio est externo*.

(1) Sunt *indicium*, quod nova creatura vive-
re inceperit Act. x. 11. quin præcipuum Fidei
exercitium conficiunt, quæ per Preces ad Deum
confugit, Deum apprehendit, cum eo se unit,
in illo se confortat.

(2) Sunt insimul *medium*, per quod identi-
dem novæ vires acquiruntur, quæ ad conservan-
dam

dam augendamque vitam spiritualemente pertinent
idque propter vinculum, quod Deus inter Pre-
ces & omnia reliqua officia Pietatis posuit Job
XXII. 21. 27. 28. Zach. XII. 10. XIII. 9. Matth.
VII. 7. Joh. XVI. 24. &c.

LVI, Sed & in se consideratae omnibus omni
tempore commendatissimae sunt.

(1) Hunc honorem Deo Creatori ac Redem-
tori Patrique benefico debemus Ps. LXV. 3.

(2) Easdem requirit & *imbecillitas & impoten-
tia* fidelium. Propter illam reconciliari identi-
dem cum Deo, propter hanc vires ad subsisten-
dum in singula momenta per Preces quaerere
debent.

(3) Precandi facultas singularis est fidelium
prærogativa, quam exerceri ab illis fas est.

(a) Hæc præcipua est *Sacerdotii* eorum spi-
ritualis pars, quod familiariter ad Deum ac-
cedere audeant.

(b) Effectus præstantissimi immediate cum ex-
ercitio Precum sunt conjuncti Jac. V. 14. præci-
pue cum per illas ipse Deus se sancte constringi
velit Ps. L. 15. Jes. LXV. 24. Luc. XI. 8. XVIII.
7. 8. v. gr. certitudo fiducia, similitudinis & u-
nionis cum Deo promotio, adunatio cum omni-
bus reliquis membris Ecclesiae tam triumphantis
quam militantis in eodem corpore, cujus Caput
est Christus.

(4) Potissimum hoc exercitium decet fideles
N. T. posteaquam cælum apertum, nomen Jesu
Christi, in quo precandum, plene revelatum,
distinctio personarum sublata, Spiritus precum
effusus est. Hinc illi per *emphasin* in Prophe-
tis

tis nominantur invocantes nomen Jehovæ Joel. II. 32. Pf. CXVI. 13. & Domus Jehovæ est domus orationis. Jes. LVI. 7.

LVII. MEDITATIONES SACRÆ, quas alii *Contemplationes* nominant, Hebræis מְדִיטָוּת, a radice מָדַת, μελετῶν, meditari, dictæ, designant sanctum illud credentium negotium, quo cogitationes suas a rebus mundanis abstractas in Deum ejusque perfectiones & opera desigunt, & in penitentiorem cognitionem Dei introumitti conantur, ea fini, ut ad commercium cum Deo colendum, gloriamque ejus promovendam aptiores evadant. Distingui hæc possunt in ordinarias & extraordinarias.

LVIII. Ordinarias piorum Meditationes distinguere licet in fixas & liberas. Et tum ad priorrem classem referimus omnes sanctos conceptus, qui per ordinariam *Lectionem* & *Auditum Sacræ Scripturæ* aut aliorum librorum oriuntur, quando animus in his pietatis exercitiis rite est occupatus Pf. 1. 2.

LIX. Ad privatam SCRIPTURÆ LECTI-
ONEM, si non in ipsis *Fontibus*, saltem in me-
lioribus, quæ haberi possunt, *Versionibus*, Me-
ditationibus sacris excitandis congruam, ante
omnia animus rite compositus est adhibendus.
Ad id prærequiritur:

(1) *Desiderium* Verbi ut cibi animæ nostræ sa-
lutaris atque jucundi 1. Petr. II. 2.

(2) *Scopus*, non inanis mysteriorum divino-
rum scientia, quæ inflat, sed ut ad salutem sa-
pientes reddamur 2. Tim. III. 15.

(3) *Reverentia*, quæ Verbo Dei debetur 1.
Thess. II. 13. Jes. LXVI. 2. quæque præjudiciis
carnis

carnis obicem ponit, & vanas cogitationes expellit.

(4) Imploratio Spiritus sancti Pf. cxix. 18.

LX. *Sub Lectione* Verbi commendatum sit.

(1) Ut illam afferamus *attentionem*, quam requirunt verba non solum *Testimoni*, sed etiam *Testamenti divini*, quo omnes credentes hæredes maximorum bonorum scripti sunt Act. xvi. 13. Joh. v. 39.

(a) *Mora* ergo necessaria afferatur, ac tempus *non parce* impendatur Col. iiii. 16. Act. xvii. 11.

(b) Adminicula adhibeantur, quæ *totum sensum* Scripturæ illustrant.

(2) Ut abstineamus a nimia curiositate, neque *supra id, quod scriptum est, sapiamus* 1. Cor. iv. 6.

(3) Ut rationi corruptæ silentium imponentes testimonium Dei lubenter vera fide recipiamus 1. Tim. i. 15.

LXI. *Subsequatur* Lectionem

(1) *Ruminatio* altior veritatum, quas didicimus Job xxiiii. 12.

(2) Diligens sui ipsius secundum Scripturam *scrutinium* Hebr. v. 12.

(3) *Preces* ad Deum, ut per Spiritus sancti efficaciam aptiores evadamus, ad vitam nostram cum norma Scripturæ Sacræ conformandam.

(4) Frequens verborum Domini *recordatio*, præcipue in casibus, quibus illa applicari debent, quod per *emphasin custodia eorum* designat Deut. v. 10. 29. Joh. viiii. 51. 51. xvii. 6. &c.

LXII.

LXII. Summum hujus officii momentum est. Qui enim ita versatur in *Lectioe Scripturae*,

(1) Ille per amorem, quem verbo Dei exhibet, probat, quantopere Authorem illius verbi amet Joh. XIV. 23. idque eo magis, quoniam Deus hoc medio ad regenerationem usus est 1. Petr. 1. 23. . . Theff. 11. 13. Jac. 1. 18.

(2) Ille medio salutari utitur ad promovendam universam sanctificationem suam Joh. XV. 1. 17. 2. Tim. 111. 15--17. 1. Petr. 11. 2. quoniam per meditationem verbi & cognitio Domini augetur & norma simulac calcar continuum ad Deum celebrandum exhibetur.

LXIII. Id sane est, quod Deus jure exigit in cultu suo, quicquid caro obstrepat Apoc. 1. 3.

(1) Deum loquentem creatura debet audire.

(2) Præcipue, quando is, qui loquitur, est Deus reconciliatus, & quæ loquitur, sunt *verba vite aeternæ*: unde nihil iis *dulcius* est palato fidelium Ps. cxix. 14. sq. 70. 72. 103. Jerem. xv. 16.

(3) Hoc quam maxime congruit doctrinæ Evangelii, quæ longe clarius revelata, & æconomia N. T. quæ omni cathedra humana abrogata Θεοδιδασκῆς requirit.

LXIV. Ad AUDITUM VERBI DIVINI eadem ferme observanda sunt, quæ *Lectio* requirit. Cum autem *homilia*, quæ in Verbum Dei recitantur, humanam duntaxat & fallibilem Scripturæ Sacræ contineant illustrationem & applicationem, requiritur præterea judicium discretionis, secundum quod *omnia exploranda*, &

R 5

quod

quod bonum retinendum est 1. Theff. v. 2. 1. Cor. x. 16. Quoniam etiam vox audita citius perit, adminicula memoriæ afferenda sunt, ut audita in corde afferentur Luc. 1. 66. 11. 19. Non infuetum fuit jam in veteri Ecclesia, ut calamo dicta exciperentur. Præcipue tamen conducit eorum, quæ audita sunt, privata repetitio. Quantopere autem obligati simus ad hoc officium observandum, infra ostendetur, quando relatio auditorum ad Doctores Ecclesiæ edocebitur.

LXV. Sed & *Meditationem* dirigere potest **LECTIO LIBRORUM PIORUM**, ex quibus aut uberior mysteriorum fidei cognitio hauriri, aut praxis pietatis promoveri potest. Hic

(1) *Selectus librorum* commendandus. Præferendi enim quoad *priorem* classem, qui veritatem pure sine admixtis erroribus docent; & quoad *posteriores*, qui clare atque emphatice opus Dei in cordibus electorum secundum præscriptum Evangelii sive *præceptis* sive etiam *exemplis* explanant.

(2) In ipsa *Lectio* recurring eadem officia, quæ *Auditus sacrorum sermonum* requirit, ex quorum collatione liquet, quod non tam multa legere, quam quæ leguntur, *Meditatione* subigere & in succum ac sanguinem convertere fas sit.

(3) Dispiciendum etiam, ne ejusmodi Librorum *Lectio* Scripturæ Sacræ *Lectio* præjudicet. *Dulcius ex ipso fonte bibuntur aquæ.*

LXVI. **MEDITATIONES LIBERÆ** sunt sanctæ mentis elevationes ex variis occasionibus natae, per quas in quarundam veritatum divinarum accuratiori

ratori consideratione versatur ad suam ipsius aut aliorum edificationem.

LXVII. *Objectum* talium contemplationum generale est *Deus* Ps. civ. 34. speciale autem, quicquid in Deo est & ad Deum ducit. Unde tam late patent, quam doctrina Theologica.

(1) Magis *obvia* sunt, quæ per sensus & occasiones externas intellectui sistuntur, qui ad duplicem *contemplationem* invitant;

(a) *Operum divinorum* eorumque, tam *natura*, quam *gratia*. Prioribus ansam dant, quæ in mundo visibili videntur & contingunt Job. xii. 7. 8. 9. Matth. vi. 26. 28. posterioribus viæ atque *judicia* Dei in Ecclesia, in aliis credentibus, in nobis ipsis. Ubique sancta Meditatio ad vestigia perfectionum divinarum attendit, & per visibilia ad invisibilia identidem attollitur. Exempla talium meditationum occurrunt Ps. viii. xix. xcii. civ. cxxxix.

(b) *Operum humanorum*, ad cordis humani malitiam, omniumque rerum extra Deum vanitatem inde agnoscendam. Hic præit Ecclesiastes Salomonis.

(2) Magis *abstractæ* sunt, in quibus excutiuntur

(a) Ipsæ *perfectiones divine* in propria luce, qua radiant, quantum humana imbecillitas patitur, spectatæ.

(b) *Veritates morales*, quibus norma fidei & veræ sanctimonix continetur, quo etiam referri potest meditatio exitus, qui homines manet, mortis, aternitatis, beatitudinis & damnationis æternæ.

(3) Sin-

(3) Singulare argumentum *Meditationibus* *facris* præbent *Beneficia divina* tam corporalia, quam spiritualia, quibus Deus Amorem suum & antea declaravit & in præsentia declarare pergit. Hæ *Meditationes* maxime essentialem *Gratitudinem* Deo debitæ partem constituunt, & semper locum habent, etiam in maximis tenebris, cum neque præsentia mala pretium bonorum antecedentium deleant, & ipsa, quatenus castigationes paternæ sunt, pro beneficiis haberi debeant *Ps. cvii. 43.*

LXVIII. In campo hoc latissimo *Meditatio sancta* diversimode se exercet, tam *interdium*, quam *noctu* *Ps. i. 2.* Interdum enim magis in transitu, mediâ inter vitæ negotia, interdum pressius in hærendo, quando justum tempus ad meditando in *solitudine* ac *silentio* separatur. Circa posteriorem classem observandum:

(1) Quod *scopus* earum debeat esse duplex, & noster & aliorum in cognitione atque aptitudine ad gloriam Dei profectus.

(2) Ad hunc scopum obtinendum requiritur *ordo naturæ* objectorum, de quibus meditamus, conveniens. Sic in *prima* & *tertia* classe cogitando ab objectis in sensus occurrentibus *ascendimus* ad altiora, in *secunda* autem *descendimus*. Cum tamen non omnes hujus ordinis capaces sint, illi neminem adstringere volumus.

(3) Non negligendæ aliquando sunt expressiones harum *Meditationum*, quæ aut *verbis* aut *scripto* fiunt, per modum *Soliloquiorum* *Ps. lxxvii. 7. sq.*

(4) Optimum habitum dabit *frequens usus* con-

junctus cum illis officiis, quæ Meditationi cum Lectione communia sunt.

LXIX. *Extraordinarias* appellamus illas *Meditationes*, in quibus fideles magis *passive* se habent, quando Deus pro liberrimo suo amore animas in contemplatione virtutum ejus se exercentes altius evehit, quam proprio nisu evadere potuissent; sive facultates mentes magis mediate confortando, ut progressus citiores in cognitione & prudentia spiritali faciant; sive magis *immediate* ad gloriam suam contemplandam admit-tendo, exemplo *Mosis* Exod. xxxiii. xxxiv. *Stephani* Act. vii. 55. 56. *Pauli* 2. Cor. xii. 2--5. *Joannis* Apoc. i. 9. 10. ex quorum locorum collatione etiam confici possunt tum *occasiones*, in quibus hac prerogativa suos donare Dominus solet, tum *officia*, ad quæ per illas obligantur.

LXX. Nos has *posteriores* dispositioni divinæ relinquentes, *priores*, per quas quidam in posteriorem gradum enisi sunt, impense suademus.

(1) Nam *in relatione* ad cætera officia hæ Meditationes scintillæ fidei atque amoris divini genuinæ sunt, & dum cognitionem Domini adaugent, ad eum tota vita glorificandum aptiorem reddunt.

(2) *In se* autem consideratæ

(a) Approbationem Dei in exercitio tam sancto & directe ad gloriam ejus tendente provocant Ps. xix. 15.

(b) Animo alas reddunt, ut in supracælestia extollatur, propinquus Deo sit, & in ejus communio-

munione lætetur Ps. CIV. 34. Huc præcipue colimabat ambulatio Sacerdotum in *luce faciei* Jehovæ, eorumque per panes facierum cibatio.

LXXI. Quæ per *Meditationes, Precesque* in oculto anima est lucrata, illa per COLLOQUIA SANCTA in aliorum impendit usum Matth. XII. 34. Hæc autem dividere possumus in *stata & libera*. Utraque vel inter *domesticos* vel in *consortio* cum aliis instituuntur. Unde sparsim de iis inter officia Proximo in diversis relationibus debita agetur.

LXXII. Inter exercitia sacra, quæ utrobique, & in solitudine & in conversatione, locum habent, referendus est CANTUS. Ille reapse est certa quædam tam *Precum* quam *Meditationum sacrarum* modificatio, & ad *numeros, modosque Musicos adstrictio*, ea fini, ut ipsa devotio eo magis incendatur. Requisita cantilenarum sacrarum adeoque cum dictis ad modum coincidunt. Primaria exhibet Apostolus Ephes. v. 19. Col. III. 16. Exercitium hoc merito commendari liquet:

(1) Ex ipsius Domini exemplo Matth. XXVI. 30.

(2) Ex perpetua Ecclesiæ V. & N. T. praxi, quæ jam in familiis Patriarcharum viguit Exod. XV.

(3) Ex eo, quod inter artes homini concessas etiam Musica est, quæ tum recte exercetur, quando ad gloriam Dei consecratur.

LXXIII. Major solennitas inest USUI SACRAMENTORUM, quem generatim hic supponimus pertinere ad *officia*, quæ solis fidelibus sunt præscripta, & per quæ solenniori modo beneficia

neficia gratiæ a Deo accepta commemorantur ,
 fœdusque unionis cum Deo in Christo ab ipsis
 renovatur. Non jam immorabimur officio, quod
 illis incumbit , qui *Iridem* vim Sacramenti etiam
 in N. T. conservare censent , adeoque merito ad
 ejus conspectum in Meditationes sacras & Gra-
 tiarum actiones mentem elevare debent. Suffi-
 ciet breviter notasse , quomodo in ordinariorum
 Sacramentorum N. T. tam Baptismi, quam Sacræ
 Cœnæ perceptione versari debeamus.

LXXIV. BAPTISMUS quando *adultis* con-
 fertur

(1) Officia *antecedentia* baptizandorum hæc
 sunt :

(a) *Professio* libera & rationalis veritatis, quæ
 sufficientem institutionem & cognitionem suppo-
 nit. Nam *docere* ante *baptizare* ponitur Matth.
 xxviii. 19.

(b) *Scrutinium* sui ipsius, præcipue num quis
 in *Fide* sit , quæ necessario prærequiritur Acto.
 viii. 37.

(c) *Erectio Fœderis Gratia* sincera cum Deo.

(d) *Desiderium* Baptismi tanquam signaculi
 communionis cum Deo & Ecclesia.

(2) Sub Baptismi collatione requiritur conve-
 niens devotio, quæ

(a) Per *Preces* humiles ad Deum, ut ille cum
 signo externo gratiam meriti & Spiritus Christi
 conjungat, Deo intime adhæret.

(b) Per *Meditationes* pias de nativæ corruptio-
 nis fordibus , misericordiæ Dei in lavacro hoc
 præstando abyssso &c. a visibilibus signis ad invisi-
 bile mysterium ascendit.

LXXV.

LXXV. *Quæ post Baptismum* requiruntur, aut *infantibus*, qui ad annos discretionis perveniunt, cum *adultis* communia, aut illis propria sunt.

(1) Ad officia illis, qui infantes baptizati sunt, propria referimus:

(a) Ut mature recordentur, quod eapropter in prima aetate signum fœderis in illos sit collatum, ne ullum vitæ tempus ab ipsa pueritia Deo cœpiant Eccl. xii. 1. Thren. iiii. 27.

(b) Ut propter peccata juventutis pœnitentiam agant Ps. xxv. 7.

(2) Utrisque autem incumbit,

(a) Jugiter scopum Baptismi in mentem sibi revocare. *In quid baptizati estis?* Act. xix. 3.

(b) Inquirere, an cum signo participes rei signatæ, remissionis peccatorum & regenerationis, facti sint.

(c) Si minus, resipiscant, & absque procrastinatione anhelent fœdus cum Deo erigere.

(d) Si vero, gratos se Deo corde atque opere præstent, quod peculium Dei & membra mystici corporis Christi jam a pueritia evaserint Ps. lxxi. 17. 18.

LXXVI. *Peculiarioria in Baptismo infantum officia Parentibus* incumbunt. Prærequiritur enim præparatio solennis tam *remotior*, quam *proxima*. Ad *remotior* præparationem referimus

(1) Ut jam *concepto* ac multo *magis nato* fœtu illum sinceris precibus Deo offerant.

(2) Ut scrutentur, an ipsi *in fide* sint. Deus promisit, se primo fore *in Deum Abrahamo*, ac deinceps *semini ejus* Gen. xvii. 7. Multæ promissiones datæ sunt liberis fidelium Ps. xxv. 13.

cxii. 1. 2. &c. nullæ liberis infidelium.

(3) Qui Fide adhuc carent, non solum per propriam sed etiam fœtus salutem obstringuntur ad maturandam suam conversionem.

(4) Qui initia Fidei possident, Baptismum nec superstitiose accelerare, nec frivole negligere debent.

LXXVII. Proxima præparatio in eo consistit

(1) Ut ab omni pompa mundi abstineant, quæ directe adversatur scopo Baptismi; quoniam per illum creatura miserabilis humillime a sordibus fœtidissimis lavanda ad pedes Dei deponitur.

(2) Ut ipsi illud Fœdus cum Deo renovent, in quod liberos suos secum adoptari cupiunt.

LXXVIII. In ipsa administratione Baptismi:

(1) Interne *Preces* pro salute infantum, *Meditationesque* tum de impuritate, in qua nati sunt ad humiliationem, tum de misericordiæ divinæ magnitudine, ad confortationem fidei, conjungi debent.

(2) Externe requiritur:

(a) Ut in publico cœtu a Patre præsentem infans Baptizandus, non solum tanquam hostia Deo consecranda, sed etiam tanquam membrum communioni Ecclesiæ inferendum, sistatur.

(b) Ut epulæ natalitiæ, omnesque circumstantiæ devotionem illius diei interrumpentes, resercentur. Quæ autem post Baptismum Parentibus incumbunt, ad piam educationem infra explicandam referri debent.

LXXIX. *Susceptores infantum*, licet non sint
S strictæ

strictæ necessitatis, cum tamen certo respectu utiles sint, notandum est,

(2) Circa *Personas*, quod requirantur professione orthodoxi & vita inculpati.

(1) Circa *officia*, quod illis incumbat, educationem Christianam infantum, pro quibus sponderunt, pro virili promovere, & post partum excessum in curam eorum succedere.

LXXX. Officia ad USUM SACRÆ COENÆ spectantia latius quamplurimis libris asceticis pertractata hic brevissime expedimus. Pertinent illa partim ad *interna* pietatis exercitia a communicantibus impendenda, partim ad *externas* circumstantias.

LXXXI. *Interne* ante omnia incumbit sancta *preparatio*. Sic semper assueverunt Sancti solentioribus cultus partibus præmittere preparationem Gen. xxxv. 2. Exod. xix. 10. 11. Ps. lvi. 8. Tempus ei conveniens definiri nequit. Quo sanctius viveretur, eo minori indigeremus. Partes autem ipsæ preparationis constant,

(1) Exploratione sui ipsius .1. Cor. xi. 21. Triplici examine illa potissimum absolvitur.

(a) An quis revera sit regenitus? Cibus spiritualis vitæ spiritualis initia, epulum fœderale fœdus ipsum supponit. Criteriæ in hanc rem cum criteriis veræ Conversionis & Fidei coincidunt.

(b) An decrementum aut incrementum gratiæ in se deprehendat? Hujus tamen *defectus* a sacra Synaxi non debet arcere, nisi in certis circumstantiis v. gr. quando aut instructio de necessariis fidei articulis deficit, aut scandalum ali-

quod

quod datum est, quod magis solennem pœnitentiæ professionem requirit.

(c) An anima sincero desiderio promovendi communionem cum Deo in Christo in ipso præparationis articulo se impletam sentiat?

(2) Renovatione Fœderis divini, quod per scrutinium hoc sæpe a nostra parte violatum esse apparebit.

(3) Excitatione animæ ad *recordationem Domini* ac beneficiorum ejus, qualis etiam in sacris V. T. obtinuit Exod. xii. 14. 26. 27. sigillatim per *annuntiationem mortis Domini* 1. Cor. xi. 26.

LXXXII. *Sub usu sigillorum sacrorum* requiritur,

(1) Elevatio cordis ad Dominum, quam olim Diaconi promovere contendebant, clamantes: *Sursum corda*, Ecclesia respondente: *Habemus ad Dominum*,

(2) Unio animæ cum Christo, quæ anima est S. Eucharistiæ 1. Corinth. x. 16. Illa est reciproca Apoc. i. 1. 20.

(a) A parte Christi supponit suaves Spiritus sancti motus, quibus fideles de præsentia Domini sui obsignationisque suæ efficacia certi redduntur Cant. 1. 5. 6.

(b) A parte fidelium requirit

(α) Applicationem Christi omniumque beneficiorum ejus per fidem Cant. 1. 16.

(β) Appropinquationem cum parrhesia Hebr. x. 22. 23.

(γ) Sanctum stuporem ad magnitudinem prærogativæ, qua fruuntur 1. Sam. xxv. 40. 41. 2. Sam. 1x. 7. 8.

S 2 (δ) In-

(d) Intensionem amoris, ut per illum sanctum Christo colliquescant Cant. 11. 3. 4.

LXXXIII. Finita Cœna illico novum scrutinium suademus, ad indagandum, quid anima sub illa experta fuerit? ut, ubi Dominus se abscondidit, se humiliet ac nihilominus in expectatione salutis ejus se confortet; ubi ille se præsentem exhibuit, cum indignitatis confessione lætitia & gratiarum actio jungatur. Porro per totam vitam spiritualem confortatio ex epulo hoc sacro concepta se ostendere debet in luctu spirituali atque itineris versus patriam cœlestem constanti continuatione.

LXXXIV. Quoad externas circumstantias locus est in publico cœtu 1. Cor. x. 16. 17. xi. 20. Unde communionem privatam non temere, nisi in morbis chronicis, indulgere consultum est. Sed & tunc, ut communionis figura exprimat, plures ad epulum sacrum se jungant. In reliquis, quæ ad tempus, gestus, eleemosynas, agapas pertinent, libertas ac decencia Christiana commendata esse debet.

LXXXV. Talis Sacramentorum usus quin singularis ponderis sit in exercitio vero Amoris divini, dubitari nequit. Cum enim & initia & sincerum desiderium promovendæ communionis cum Deo in illo supponantur, manifestum est, quod illic Amor Dei in corde hospitetur, ubi sigilla ejus in tanto pretio sunt. Porro ubi per hæc media robur Jéhovæ apprehenditur, ibi illud in omnes facultates atque actiones hominis interioris se dividet.

LXXXVI. Dominus sane hunc usum exserte præ-

præscripsit Matth. xxviii. 19. Luc. xxi. 19. Et Sacram Synaxin sigillatim sæpe repetendam esse innuit Apostolus 1. Cor. xi. 26. Huc ordini in hærendum est.

(1) Id requirit non solum authoritas ac sapientia sed etiam φιλαθρωπία illius, qui signa hæc fœderis sui accommodata imbecillitati nostræ instituit.

(2) Accedit multiplex usus, quem habent tum quoad Deum, memoriam gratiæ ejus conservando, tum quoad nos ad opus fidei & sanctificationis, tum quoad alios ad ædificationem Ecclesiæ & communionem cum corpore Christi mystico.

(3) Idem confirmat perpetua Ecclesiæ praxis. LXXXVII. Harum rationum pondus non debilitant quorundam effugia *Enthusiastas* hic plane non audimus, quibus contemptus Sacramentorum ex abnegatione meriti Christi & justificationis fidei proficiscitur. Sed & ad *imbecillitates* piorum pertinet, quod aut plane a Sacramentis aliquando abstineant, aut non sine animi quadam reluctatione illa usurpent.

(1) Quidam prætexunt, quod opus Domini nondum in se sentiant. Hi reminiscantur, quod humilis ille animæ de se sensus cum desiderio gratiæ conjunctus sinceritatis index sit, quodque quo debiliora in se deprehendunt gratiæ semina, eo magis his adminiculis indigeant.

(2) Alii absterrentur per corruptionem Ecclesiæ, quæ maxime circa Sacramentorum administrationem animadvertitur. Hi perpendere deberent

sapi-

sapientissimas rationes, propter quas Deus per omnia secula ad illam mixturam tritici cum zizaniis in agro Ecclesiæ connivere voluit.

LXXXVIII. Peculiaris quædam pars sanctificationis nominis Jehovæ sunt JURAMENTA. Illa Deo *mystice fiunt*

(1) Per omnes *actiones fœderales* animæ proposito sincero cum Deo se unientis 2. Chron. xv. 12--15. Jes. xix. 18. xlv. 23. lxxv. 26.

(2) Per omnes *Preces*, quæ vocula *Amen* quasi obfignantur.

(3) Magis autem huc referri possunt *vota*. Illa diverso sensu occurrunt.

(a) Quascunque declarationes propositi sancti solennius a piis animabus factas Scriptura *Vota* appellat Ps. l. 14. cxvi. 14. 18.

(b) Specialius ad ea referri possunt initiationes ad munus, præsertim ecclesiasticum, quæ analogiam quandam cum Naziræatu V. T. habent.

(c) Specialissime hic illa intelligimus, quatenus *obligationes coram Deo ad certa quædam officiorum genera in peculiaribus quibusdam circumstantiis exhibenda*, designant.

LXXXIX. Pro varietate *objectorum* ea sunt aut *ceremonialia* aut *moralia*. Priora ad nos non pertinent. Posteriorum nonnisi rarissima & obscurissima mentio, idque in solo loco Gen. xxviii. 20. seq. occurrit, qui ipse *Votum ceremoniale* involvit.

XC. Quare circa talium Votorum necessitatem aut convenientiam cum cultu Deo placenti nihil definire possumus. Id duntaxat pater, si quis existi-

existimet, quod per quasdam occasiones notabiles invitetur ad Votum Deo præstandum, quod requiratur:

(1) Ut illud nonnisi Deo, exclusis sanctis, feratur.

(2) Ut res sit *in nostra potestate* sita, & sub generali quodam *mandato Dei* comprehensa.

(3) Ut *scopus* sit legitimus, promotio nempe nostræ atque aliorum sanctificationis.

(4) Ut suscipiatur *prudenter, humiliter, in fide & fideliter.*

XCI. JURAMENTA *hominibus* præstanda similes condiciones requirunt.

(1) Nonnisi in nomine Dei debent fieri Deut. vi. 13. Jos. xxii. 22. 23. Jerem. v. 7.

(2) Quoad *materiam* de re *nota, licita, ponderosa.*

(3) Quoad *circumstantias, persona* sint *idoneæ ac fide dignæ*; eademque utantur *verbis* tam cum animo, quam cum re ipsa *convenientibus*, absque omni *ambiguitate.*

(4) Quoad *scopum*, ut honor Dei & salus proximi per veritatis manifestationem promoveatur.

(5) Quoad *Juramenta obligatoria* speciatim, ut fides ex asse præstetur Num. xxx. 3. Psalm. xv. 1. 4. exceptis tamen casibus, quibus nos ad aliquid vitiosum aut impossibile obstrinximus. Ad peccatum enim nemo obligari potest. Quare nihil superest, nisi ut propter temerarium Juramentum seria pœnitentia agatur, & si quod damnum inde proximo accedere potest, pro virili restituatur.

XCII. Talia Juramenta aliquando non solum licita sed etiam *mandata* sunt Deut. vi. 13. Quod præceptum est sanctissimum :

(1) Quia facit ad honorem Dei , qui tanquam omniscius cordium scrutator ac summus Judex, veritatem amans & sancte vindicaturus , consideratur.

(2) Quia convenit corrupto hominis statui , ad quem in ordinem redigendum vincula ejusmodi necessario requiruntur Hebr. vi. 16.

(3) Quia id confirmant exempla

(a) Iplius Dei Gen. xxii. 16. Ps. lxxxix. 36. Hebr. vi. 13--18.

(b) Christi , tam humiliati , toties *Amen*, *Amen* ingeminantis & ad adjurationem respondentis Matth. xxvi. 63. 64. quam exaltati Apoc. x. 6.

(c) Fidelium non solum Vet. sed etiam Nov. Testam. Rom. ix. 1. 2. Corinth. i. 23. xi. 31. &c.